

دو ماه و اندکی است که در اجابت یک مأموریت دانشگاهی برای تدریس زبان و ادبیات فارسی در SOAS به لندن آمده‌ام. وطن این مدت به ویژه در ایام تعطیلات آغاز هزاره سوم میلادی فرصت گرانبهایی دست داد که به جبران گرفتاریهای متعدد علمی و اداری سالهای اخیر مقداری عقب افتادگیهای مطالعاتی خود را ترمیم کنم و به بسیاری از کتابها که تا به حال به دلیل همان گرفتاریهای معهود یا از آن بی‌خبر بودم یا به تازگی منتشر شده بود، سر بزدم و در ترقی‌های جمالی از چند و چون و کم و کیف و وضع و این آنها آگاه شوم. بهره دیگری که از این فرصت گرانبها بردم، خواندن چهار پنج رمان معروف فارسی بود که در وطن زمان لازم برای آن دست نداده بود:

کلیدر ده جلدی را قبلاً تکه پاره و در ظرف دو سه سالی که منتشر می‌شد خوانده بودم و حالا یکجا و یک نفس ظرف کمتر از بیست روز خواندم و خدا می‌داند که در این روزهای آغازین سفر، غربت غرب را چگونه با سیر حوادث این کتاب گوارا کردم و همه‌اش انگار که نه در لندن، بلکه میان قلعه میدان و قلعه چمن و کلیدر و سوزن ده و سبزوآر در پرواز بودم. چهار رمان دیگری، که هر چند دیر، اما بالاخره این شبهای بلند زمستان در این جزیره بی‌آفتاب تمام کردم، عبارت بود از دل کور اسماعیل فصیح، طویی و معنای شب شهرنوش پارسی‌پور، روزگار سپری شده مردم سالخورده دولت آبادی، و بالاخره رمان دلپذیر و دارای طرح و توطئه عالی خانم فتنه

حاج سیدجوادی، یعنی بامداد خمار. از بخت خود سپاسگزارم که توانستم با فراغ بال سر از گوشه و کنار این کتابها در آورم و ای کاش فرصتی دیگر دست می داد که درباره هر کدام چیزی بنویسم. اما اینها که گفتم همه مشق شبهای دراز بود و ایام بی سرانجام تعطیل که من خانه نشین بودم و چشم به روزن آفتابی، که فقط گه گاهی رخ می نمود و پرهیز می کرد. روزهای کاری را نه تقریباً که تحقیقاً در کتابخانه SOAS می گذرانم و هر دم و ساعت به کتابی نو و تحقیقی تازه برمی خورم. من به زمینه ها و زبانهای دیگر کاری ندارم. زمینه مطالعات ادبیات فارسی و زبانهایی که فعلاً در پی اش هستم فارسی و انگلیسی است، یعنی به کارهایی که به دو زبان انگلیسی و فارسی در دنیای غرب و به ویژه در سالهای اخیر در مورد ادبیات فارسی شده است نظر دارم. حتی در این مدت فرصت آن را نیافته ام که به دنیای بسیار پرننگ و بو و پر تنوع زبان عربی سری بزنم، که بالاخص کتابهای زیادی به این زبان در هر زمینه ای، حتی بیش و کم در مورد ادبیات فارسی، در کتابخانه SOAS موجود است و از این جهت رشک و حسرت مرا برمی انگیزد.

بدی و یا شاید هم خوبی کتابخانه های باز این است که آدم در انبوه اطلاعاتی که در هر نگاه روی دستش می ریزد نه مبهوت که مدهوش می شود و ناگزیر همچون پرنده ای گرسنه به هر چیز نوکی می زند و چینه دان خودش را حریصانه از دان و خاشاک و گاه سنگ و سفال پر می کند. وقتی در برابر قفسه ای از کتابهای مربوط به ایران می ایستم، به جز از کتابهایی که محصول وطن است و اغلب همگی آنها را می شناسم، ترجمه های متون فارسی به انگلیسی نظرم را جلب می کند و بعد هم پژوهشها و تحقیقاتی که در مورد ادبیات فارسی و بویژه ادبیات معاصر به قلم محققان اروپایی و امریکایی و بالاخص هموطنان صاحب نظر و فرهیخته خودمان که این سالها در اروپا و امریکا کم هم نیستند، نوشته شده است. ملاحظه این همه کارهای نسبتاً روشمند و خوب حسرت و افسوس مرا با هم برمی انگیزد: حسرت از آن که چرا من از بسیاری از آنها که حتی سالها پیش از این نوشته شده است، بی خبرم و افسوس از آن که چرا این کتابها یا دست کم آنهایی که به دست هموطنان خودم فراهم می آید، در داخل کشور چاپ نمی شود و به دست خوانندگان فارسی زبان و شیفتگان داخلی آن نمی رسد؟

بگذارید به این حقیقت تلخ و مکرر بار دیگر اعتراف کنیم که فرهنگ ما در بسیاری از دوره ها قربانی سوء تفاهمها و بد پنداریهای سیاسی بوده است. اکنون که پس از گذشت بیشتر از دو دهه از انقلاب موقعیت سیاسی کشور و نظام تا این پایه حتی در عرف بین المللی تثبیت شده است، جای آن دارد که هم ایرانیان خارج از کشور، به ویژه دانشمندان و فرهیختگان این واقعیت را بپذیرند و هم مسؤولان سیاسی و فرهنگی کشور بی واهمه از پندارهایی که وجود دارد و با توجه به حفظ حدود و حرمت اندیشه و قلم، زمینه را برای مبادله علمی و فرهنگی متقابل فراهم

● دکتر محمدجعفر یاحقی - علی دهباشی و رضا نواب‌پور

آورند. بسیاری از کتابهایی که هموطنان ما یا ایران شناسان خارجی می‌نویسند می‌تواند با بهایی بسیار ارزاتر از خارج در داخل کشور چاپ و منتشر شود و به آسانی در اختیار محققان داخلی و خارجی قرار گیرد. هموطنان خارج هم به یافته‌ها و دستاوردهای محققان داخل نیازمندند تا معرفت خود را نسبت به زمینه‌ای که تحقیق می‌کنند به روز کنند و به سرچشمه اصلی کار دست یابند. ضرورت دارد اولاً مشکلاتی که برای پخش آثار منتشر شده در خارج از کشور وجود دارد از پیش پای برداشته شود، ثانیاً لازم است بمانند گذشته و مثل بسیاری از کشورهای عربی با صرفه‌جویی در برخی هزینه‌های تشریفاتی و غیر لازم به مراکز ایران‌شناسی و محققان خارج از کشور کمک شود. برای کتابخانه‌ها و مراکز ایران‌شناسی انتشارات و نشریات داخلی را بفرستند، از کسانی که به مطالعات ایران‌شناسی و زبان فارسی علاقه‌مندند به انحاء گوناگون حمایت شود و از همه اینها گذشته انتشارات ایران در مراکز پخش خارج از کشور به آسانی بتواند عرضه شود یا به صورت مبادله و پایاپای در اختیار قرار گیرد. اگر وضع به همین صورت ادامه یابد فاجعه انزوایی فرهنگی که ده سال دیگر برای زبان فارسی و ایران پیش می‌آید، قابل جبران نخواهد بود در این دو ماه و اندی که این‌جا یا تعطیل بود یا من کار کمتری داشتم: برخی از کتابها و تحقیقات درباره زبان و ادبیات فارسی به دو زبان انگلیسی و فارسی را از نظر گذراندم که گمان می‌کنم برخی از خوانندگان بخارا هم مثل من، به دلایلی که گذشت، با آن برخورد نکرده باشند، دریغ

است فایده‌ای که من از مطالعه بعضی و نگاه اجمالی و توزّی بعضی دیگر گرفته‌ام در اختیار خوانندگان گرامی بخارا قرار نگیرد، بنابراین نمی‌گویم مثل «پاره‌های ایران شناسی» سرور دانشمدم ایرج افشار عامّ، ولی در مقیاس محققان و علاقه‌مندان زبان و ادبیات فارسی می‌تواند مطالعه این یادداشتها تا حدودی سودمند باشد. همان طور که گفتیم این کتابها چه فارسی و چه انگلیسی لزوماً خیلی تازه چاپ و جدید الانششار نیستند و بی‌خبری ما هم از آنها الزاماً به تاریخ نشر آنها مربوط نمی‌شود، با این حال ماهی را هر وقت از آب بگیریم تازه است.

نخست چند کتاب فارسی:

۱- اسماعیل نوری علاء: تئوری شعر، از «موج نو» تا «شعر عشق» لندن، انتشارات غزال، بهار ۱۳۷۳. ۳۹۰ صفحه.

این کتاب علاوه بر پیشگفتار از سه بخش عمده و تعدادی زیربخش تشکیل شده است. برای آن که خواننده بیشتر با مندرجات کتاب آشنا شود، فهرست تفصیلی بخشها و عناوین زیر مجموعه آنها را می‌آورم:

بخش اول - تئوری شعر

چیستان تئوری شعر - قلمروهای تئوری شعر - مبانی تئوریک پیدایش شعر نو - مکاتب شعر نیمایی - نظریه پردازان شعر نیمایی - شعر حاشیه‌ای یا شعر سپید - تأثیر شعر اروپایی - آخرین نگاه

بخش دوم - از «موج نو»

سرگذشت موج نو - موج نو و دیگران - اختلاف در موج نو - مسئله تعهد - زمینه‌های تدوین نظریه موج نو - «صور و اسباب» و «نظریه موج نو» - شعر حجم - مفهوم سرعت در شعر حجم - دلایل انتخاب واژه «حجم» - تصویر شعری و موج نو - انواع تصویر شعری در «کارگاه شعر» - ابهام در شعر - شعر تجسمی - ساختمان شعر - رابطه با مخاطب - شعر خراسانی نو - نظریه پردازی در دهه ۵۰ - قیام ۵۷ و جریان بازگشت ادبی - موج سوم - «بازگشت» و نوآوریهای دهه ۶۰ - شعر نیمایی و موج نو در دهه ۶۰ - تئوریهای وارداتی - شعر خارج از کشور

بخش سوم: تا «شعر عشق»

بحران در شناخت شعر - تلاش برای یافتن تعریف - معنای عاطفه - زیست‌شناسی عاطفه - نقش عاطفی کلمات - شرط کفایت در تعریف شعر - فرگشت رمز زدایی - در کارخانه‌ای که ره علم عقل نیست - رمززدایی از حافظ - نقش عشق در دستگاه عواطف - دعوت به «شعر عشق» - آشنایی با شعر مدرن - وحدت وجود علمی - شعر عشق، شعر یگانه ساز و سرانجام هم

یادداشتها، منابع و فهرستها.

تفصیل و گویایی عناوین مرا از هرگونه توضیح بیشتر بی‌نیاز می‌کند. این جا هم بر سر آن نیستم که به اظهار نظر دربارهٔ مندرجات کتابها بپردازم. به گمان من در مورد ادبیات معاصر، داوری و تدوین مراحل آن ما به اطلاعاتی از قبیل آنچه در این کتاب آمده نیازمندیم. این را از آن جهت عرض می‌کنم که خودم در آخرین روزهای آستانهٔ سفرم از تدوین کتابی دربارهٔ ادبیات معاصر با عجله فراغت یافتم، و اگر از وجود این کتاب آگاه بودم حتماً از مباحث و اطلاعات آن استفاده می‌کردم، که می‌ماند برای چاپهای بعدی و مجالی که برای تجدید نظر پیش آید.

۲ - ماشاءالله، آجودانی: مشروطهٔ ایرانی و پیش زمینه‌های نظریهٔ «ولایت فقیه»، لندن، انتشارات فصل کتاب، ۱۳۷۶/۱۹۹۷. ۵۶۰ صفحه.

کتاب بعد از پیشگفتار از دو بخش اصلی و هر کدام از چند زیر بخش تشکیل می‌شود:

الف - قدرت و حکومت

شامل: گذرگاه خشونت - تلقی شیعه از حکومت - ولایت فقیه در دورهٔ قاجار - وحدت تصوّف و تشیع - مجتهدان طرفدار نظریهٔ «ولایت فقیه» - روحانیون و قدرت - روشنفکران و آزادی - اندیشیدن و آزادی - «ملت» و «دولت» - «ملت» و «ملی» - اختلاف ملت و دولت «مفهوم جدید ملت»

ب - از دفتر روشنفکری

شامل: در قلمرو ترس: عصر سنت و نوآوری - مشیرالدوله مستشارالدوله - رشديه و مدارس جدید - میرزا علی‌خان امین‌الدوله - افسانهٔ ملکم - در جست و جوی اصلیت مشروطه - بحران تجدّد - اجتماعيون عاميون و بالاخره یادداشتها و فهرست راهنما.

این کتاب بعد از انتشار توجه ناقدان و علاقه‌مندان را به خود جلب کرده است، به طوری که در فاصلهٔ انتشار کتاب تا ماه ۱۹۹۹ (خرداد ۱۳۷۸) ۱۲ نقد و تقریظ با امضا در فصلنامه‌ها، گاهنامه‌ها، ماهنامه‌ها و دو هفته‌نامه‌های اروپا و آمریکا و تعدادی نوشته و تقریظ بدون امضا در روزنامه‌های خارج از کشور در مورد این کتاب به چاپ رسیده است. انتشارات فصل کتاب در لندن ۷ مورد مقالات منتشر شده در مجله‌ها و گاهنامه‌ها و ۵ مورد نوشته‌های چاپ شده در هفته‌نامه‌ها و دو هفته‌نامه‌ها را با امضای صاحبان مقالات به صورت کپی برای استفادهٔ ناشران و خوانندگان علاقه‌مند در مجموعه‌ای با عنوان «۱۲ نقد و معرفی منتشر شده در مطبوعات دربارهٔ مشروطهٔ ایرانی» در ۶۷ صفحه منتشر کرده است، که اسامی نویسندگان مقالات را به ترتیب درج

در این کتابچه می آورم:

دکتر احسان یارشاطر، دکتر جواد طباطبایی، دکتر جلیل دوستخواه، خسرو الوندی، احمد توکلی، اردشیر لطفعلیان، سعید پیوندی، دکتر صدرالدین الهی، دکتر عزت‌الله همایونفر، رضا مرزبان، حبیب جوربندی و مجید پهلوان. ارتباط این کتاب با زمینه کار من یعنی ادبیات از آن جهت است که بسیاری از مباحث، بلکه تمام آن از نگاه یک ادیب و از منظر ادبیات مطرح شده است با حفظ جهات کامل تاریخی.

۳ - امیر هوشنگ زرنوزی: ارتباط ژاپنی (سفرنامه)، لندن، انتشارات ارس، پاییز ۱۳۷۳، ۲۰۰۰ نسخه، ۲۹۳ صفحه + ۱۸ صفحه پیوست و عکس

نویسنده کتاب در سال ۱۹۷۰ با استفاده از بورس سازمان ملل متحد برای دیدن یک دوره آماری و جمعیت‌شناسی به مدت یک سال به توکیو می‌رود و در مؤسسه آمار آسیایی، که نخستین سال تأسیس آن با همکاری سازمان ملل متحد و ژاپن در توکیو بوده، مشغول تحصیل و کارآموزی می‌شود. پس از آن هم چنان که از خود کتاب بر می‌آید تا سال ۱۹۸۵ چند بار دیگر به طور کوتاه مدت به ژاپن سفر می‌کند. کتاب حاضر محصول آن یک سال اقامت و این سفرهای کوتاه و مشاهدات و مطالعات نویسنده طی این بیست و پنج سالی است که از آغاز سفر تا انتشار کتاب می‌گذرد. بسیاری از سنتها و آداب و رسوم خاص ژاپن در این کتاب از نگاه آدمی کنجکاو و پیگر با قلمی راحت و روان همراه با چاشنی طنز رندانه تصویر شده است. عناوین هشت گانه فصول کتاب به شرح زیر است:

غریبه‌ای در سرزمین عجایب - امپراطور و من - هیروشیما عشق من - نماز ستون دین است - نوریتاسان - نظافت نشانه ایمان است - ین تابان - پرواز تاریخ ساز به سوی وطن.
کتاب در میانه و پایان به عکسهایی از مراسم ویژه ژاپن مزین است.

۴ - ماکوتو هاچی اوشی: کتاب‌شناسی در زمینه تاریخ، جغرافیا و قوم‌نگاری محلی ایران، از شروع چاپ سنگی تا سال ۱۳۷۴، توکیو، از انتشارات مرکز تحقیقات زبانها و فرهنگهای آسیا و آفریقا، وابسته به دانشگاه مطالعات خارجی توکیو، ۱۹۹۷.

کتاب به شماره ۶۱ سلسله تحقیقات فرهنگ اسلامی و شماره ۱۲ ایران‌شناسی از سلسله انتشارات مزبور در ژاپن به چاپ رسیده است. نویسنده کتاب که محقق تاریخ قرن نوزدهم ایران و استاد بخش خاورمیانه دانشگاه مطالعات خارجی توکیوست، با حوصله و جستجوی تمام، همه کتابهای جغرافیای تاریخی و مطالعات قوم‌شناسی محلی ایران را دیده و در این کتاب به شیوه موضوعی فهرست کرده است. استقصای دکتر هاچی اوشی خوب و سزاوار تحسین است برای آن که تقریباً هر کتابی که در این مورد در خاطر داشتم، دیدم از نظر گردآورنده دور نمانده

۵ - الاب روبرت ب. کامبل الیسوعی: اعلام الادب العربی المعاصر، سیر و سیر ذاتیة، بیروت، مرکز الدراسات للعالم العربی المعاصر. جامعة القدیس یوسف، ۱۹۹۶، المجلد الاول: اباطة - السبعی، المجلد الثانی: السحرتی - الیوسف.

در این مرور اجمالی بر چند کتاب، بنا نداشتیم که به کتابهای عربی که در این مدت برخورد کرده و برای اولین بار نظرم را به خود جلب کرده است، بپردازم؛ اما دریغ آمد از این یکی که در واقع نوعی Who's Who در ادبیات معاصر عرب و کاری لازم و بالینی برای جویندگان و علاقه‌مندان به ادب معاصر عربی است، یاد و آرزو نکنم که ای کاش برای ادبیات معاصر فارسی هم چنین کتابی فراهم می‌آمد. باور کنید خودم گاهی برای یافتن چهار کلمه اطلاع از سرگذشت و آثار یکی از شاعران یا نویسندگان معاصر به چه درد سرها که نیفتاده‌ام. تدوین چنین کتابی در ایران می‌تواند برای جویندگان ادب امروز سخت به کار آید.

در کتاب حاضر شرح حال علمی، تحصیلات، مدارج، اندیشه‌ها، زمینه کار و آثار هر یک از شاعران، نویسندگان، ناقدان و محققان آکادمیک معاصر عرب، بی‌حسب و بغض آمده و کار جوینده را بسیار آسان کرده است. تقریباً از تمامی اشخاص در آغاز شرح حال به صورتی واحد و یکنواخت عکسی هم به چاپ رسیده است.

و این هم چند کتاب نو یافته برای من، به زبان انگلیسی:

1 - KARIMI HAKKAK, AHMAD: *Recasting Persian Poetry , Scenarios of Poetic Modernity in Iran*, of University of Utah Press, Salt Lake City, 1995, 335 P.

در این کتاب روند تغییرات زیباشناسی شعر فارسی و دیدگاهها و نظریات گوناگونی که عموماً به طور پراکنده از سوی شاعران و ناقدان ابراز شده، با ذکر نمونه‌های لازم، در شش فصل و یک مقدمه مورد بحث قرار گرفته است.

2 - GHANOONPARVAR, M. R.: *In Persian Mirror, Images of the West and Western in Iranian Fiction*, University of Texas Press, Austin, 1993. 177 p

تحقیقی است در مورد چگونگی انعکاس اندیشه ایرانیان در مورد غرب و غربیها از خلال داستانهای فارسی نویسندگان معاصر، از قبیل جمال‌زاده، هدایت، گلشیری، ساعدی، چوبک، روانی‌پور و بخصوص جلال آل احمد.

3 - HILLMAN, Michel: *Persian Newspaper Readers*, dp Dunwoody Press, Kensington, Maryland, U.S.A. 1995.

در این کتاب شیوه بهتر خواندن و فهمیدن روزنامه‌های فارسی با ذکر نمونه‌ها و تمرینهای

لازم به دانشجویان انگلیسی زبان آموزش داده می‌شود.

4 - **Persian Fiction Readers**, dp Dun woody Press, Kensington, Maryland, U.S.A. 1985.

این کتاب نیز با همان شیوه، درک بهتر از داستانهای فارسی را آموزش می‌دهد.

5 - **MOAYYAD, Heshmat: Stories from Iran, A Chicago Anthology 1921 - 1991**, MAGE Publishers, Washington D. C., 1991, 571 P.

ترجمه مجموعه داستانی است از نویسندگان معروف ایران: هدایت، جمالزاده، آل احمد، چوبک، امین فقیری، گلشیری، دانشور، دولت آبادی، به آذین، روانی پور، امیر شاهی و... که هر کدام از داستانها را مترجمی ترجمه کرده و مجموع آنها را دکتر حشمت مؤید در این کتاب فراهم آورده است. در مقدمه نویسندگان داستانها به طور خلاصه معرفی شده‌اند، در آخر هم سیاهه نام مترجمان، که تقریباً همگی ایرانی هستند، آمده است.

6 - **KIANUSH, Mahmud: (Tr. Ed.) Modern Persian Poetry**, The Rokigham Press, London 1996. 216 P.

انتخاب ۱۲۹ قطعه شعر از ۴۳ شاعر معاصر با ترجمه اشعار و تحقیق و مقدمه و شرح احوال شاعر احوال شاعران از محمود کیانوش.

7 - **BUCHAN. James: A Good Place to Die**, The Harvill Press, London 1999, 343 P.

در بهار سال ۱۹۷۴/۱۳۵۳، جوان انگلیسی ۱۸ ساله‌ای به نام جان پیت (John Pitt) وطن خود را ترک می‌کند و از طریق استانبول به ایران می‌رود. او که قصد داشت همپی بشود در ایران خود را فارغ التحصیل کالج معرفی می‌کند و در اصفهان در یک آموزشگاه دخترانه به تدریس زبان انگلیسی می‌پردازد. یکی از شاگردان کلاسش به نام «شیرین» که با حجاب کامل اسلامی در کلاس ظاهر شده بود، نظر و توجه او را به خود جلب می‌کند. عشق شیرین با تخیلاتی که در وی پدید می‌آورد، نه تنها خوشبختی، بلکه آشنایی با شعر و ادب و تاریخ پر مشقت و سراسر استبداد و ارتجاع ایران را به وی ارزانی می‌دارد و او از دربار مجلل حکومت فاسد تا زندان اوین و عرصه‌های جنگ عراق و افغانستان را در جستجوی زیبایی همسرش پشت سر می‌گذارد.

رمان جای خوبی برای مردن، از آن جهت برای خواننده ایرانی دلپذیر و جذاب است که در آن با بسیاری از جلوه‌های تاریخ و هنر و فرهنگ وطنی‌اش از نگاه یک نویسنده غربی رو به رو می‌شود. با یک واسطه از نویسنده کتاب شنیدم که این رمان قرار است با تغییر عنوان در امریکا تجدید چاپ شود.

8 - **JAVADI, Hassan: Satire in Persian Literature**, London and Toronto: Associated University Press, 1988, 333 P.

تحقیقی است بردبارانه در مبحث طنز در ادبیات فارسی، با این مباحث و فصول: تعریف طنز - اشکال طنز - روش طنز - طنز و مذهب - طنز اجتماعی سیاسی در ادب کلاسیک فارسی - طنز سیاسی در ادب معاصر فارسی - روزنامه‌های طنز - زنان و طنز - طنز در داستان نوین فارسی - طنز در نمایشنامه نوین فارسی.

از روزنامه‌های قدیم فارسی تصاویر طنز به عنوان نمونه در این کتاب آورده شده است.

9 - SCHIMMEL, Annemarie, *I am Wind, You are Fire, The Life and Work of Rumi*, Shambhala Boston and London 1992, 214 P.

کتاب دلپذیر و پرکششی است - مثل دیگر کارهای خانم شimmel - در مورد زندگی و کار و روزگار مولانا جلال الدین، که طی آن شناخت خوبی نسبت به قونیه و مزار حضرت مولانا نیز برای خواننده حاصل شود. عنوان برخی از فصول یازده گانه کتاب اینهاست: زیارت مولانا - راه قونیه - احساس شاعرانه - یک روز بهاری در قونیه - گنج پنهان (کنز مخفی) - قرآن، پیامبران و اولیاء - نماز هدیه الهی - ظهور عشق - همه در رقص آمدند...

10 - THACKSTON, Wheeler M.: *A Millennium of Classical Persian Poetry, A Guide to the Reading and Understanding of Persian Poetry From The Tenth to the twentieth Century*, Ivan books. Maryland U. S. A., 1994, 186 p.

گزیده خوبی است از تعدادی از برجستگان هزار سال شعر فارسی، همراه با مقدمه‌ای کوتاه در مورد هر شاعر، با ترجمه اشعار که در آخر هم فهرستی از لغات فارسی و برابر انگلیسی آنها داده شده است.

11 - LOSENSKY, Paul E.: *Welcoming to Fighani, Imitation and Poetic Individuality in the Safavids Munghal Ghazal*, Mazda Publishers, U. S. A. 1998. 309 P.

سبک هندی و سرچشمه‌ها و زمینه‌های تغییر و تخیلات باریک آن هنوز جدی مورد بررسی قرار نگرفته است. در این کتاب چهره ادبی بابا فغانی یکی از شاعران پیشگام این مکتب و از چهره‌های شاخص ادب غنایی سده دهم هجری از جهات گوناگون معرفی و چنان که از فصول ششگانه آن بر می آید به جنبه‌های تخیل و زیباشناسی سخن او به خوبی توجه شده است.

12 - WEISS, Walter M: *The Bazar, Markets and Merchants of the Islamic world*, Thames and Hudson, London, 1998, 256 P.

بازار و مسائل اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی آن در فرهنگ اسلامی اهمیت زیادی دارد و دیری است که توجه محققان اروپایی را به خود جلب کرده است. در این کتاب تاریخچه معماری، تأثیرات و کارکرد بازار در شهرهای عمده سراسر جهان اسلام از آن جمله شهرهای

اصفهان، بخارا، سمرقند با عکسها و طرحهای دقیق و گویا مورد بررسی و تحقیق قرار گرفته است.

در کنار کتاب بالا، کتاب زیر هم به آلمانی در همان مورد با عکسها و نقشه‌ها و تفصیلات تمام نظرم را جلب کرد، که با وجود آن که به زمینه کار من مربوط نمی‌شود، مشخصات آن را می‌آورم:

13 - SCHARABI, Mohamed: Der Bazar Das Traditionelle Stadtzentrum im Nahenosten und Seine Handelseinrichtungen, Verlag Ernst Wasmut Tübingen, 1985, 262 P + 104

عکس

14 - The OXFORD Encyclopedia of the Modern Islamic World, ed: John L. Esposito, Oxford, University press, 1995, 4 vols.

این کتاب حاوی اصطلاحات، مفاهیم، جایها و نامهای جدیدی است که در اثر تحولات دنیای جدید در اسلام و مطالعات اسلامی پیدا شده و ممکن است در دایرة المعارف اسلام قبلی نیامده باشد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی